

Kumburk

Záchranný archeologický výzkum, který proběhl na jižním úpatí tzv. okrouhlé (Panenské) věže, odhalil zajímavou nálezovou situaci, která dobře korespondovala nejenom se stavebním řešením druhé hradní brány, nýbrž i se samotnou Panenskou věží. Byla zde objevena vápennou maltou zpevněná skála, která byla zakončena tarasní zídou. Význam celé zděné konstrukce lze hledat zejména ve statických důvodech – zeď přizdělá k severnímu pilíři druhé brány zároveň tvořila oporu jižního úpatí skály pod Panenskou věží. Maltou zpevněná skála původně tvořila jakési zděné opláštění skály a staticky zajišťovala jižní část základu věže.

Podle nálezů keramiky je zřejmé, že celá konstrukce v 15. století již stála. Ze stavebně historického průzkumu je zřejmé, že ke stavbě okrouhlé věže a druhé brány došlo v desetiletí mezi roky 1360 a 1370. Z poměrně komplikovaných stavebních konstrukcí bylo zřejmé, že se stavitel snažil okrouhlou věž staticky zabezpečit, což však nezabránilo tomu, aby se věž v polovině 19. století nezřítla.

Náročná stavební práce byly dále prokázány na jižním pilíři druhé brány a na ní navazující hradby, jejíž úpatí bylo podobně zpevněno jako úpatí Panenské věže.

K velmi zajímavému zjištění došlo v interiéru první hradní brány, která byla vystavěna až v prozatím nejmladší stavební fázi po polovině 15. století v souvislosti se stavbou vnějšího dělostřeleckého opevnění. Za jižním pilířem brány byl prozkoumán nejméně dvouprostorový objekt, jehož západní část byla zděná (o rozmětech cca 6,5 x 5 m) a východní měla kombinovanou kameno-dřevěnou konstrukci (2,5 x 5 m). Ve zděné části stavby jsme objevili složité otopné zařízení. Zděná místnost byla omítnutá vápennou maltou, ve které se po vnitřním obvodu stavby a tělesa pece dochoval otisk dřevěné lavice. Ta stála na dřevěných sloupcích jejichž otisky se našly v lité maltové podlaze. Otopné zařízení ve zděné místnosti tvořila kachlová kamna, do kterých se přikládalo z východní prostory. Zděný objekt byl omítnut, a můžeme jej proto pokládat za světnici s vyřešeným odtahem kouře, který se nacházel s největší pravděpodobností ve východní místnosti. Ta nejspíše sloužila jako černá kuchyně. Kouř mohl odcházet šterbinovým střelným okénkem, které se nachází v jižní hradbě cca 1,5 m nad původní podlahou stavby. Nálezy kachlů a užitkové kuchyňské keramiky nás zavádějí do průběhu 16. století, kde lze také hledat funkční období stavby. V této době již byla v první bráně zazděná branka pro pěší a existoval pouze vjezd pro povozy. Dále je pravděpodobné, že stavba sloužila v 16. století jako „objekt správy hradu“, protože v tomto období již hrad přestal plnit funkci sídelní a je možné, že zde bydlel správce. Tento objekt po konzervaci zdí a vnitřních omítek rozšíří v příštím roce návštěvnickou trasu hradu Kumburka.

V roce 2008 pokračoval záchranný výzkum na hradě. Tentokrát jsme se zaměřili na úsek jižního okruhu parkánové zdi a její napojení na okrouhlou („Panenskou“) věž. Ta se stala předmětem našeho zkoumání před dvěma lety, kdy jsme v ní objevili garnituru železných pout uchycených do zdi (datovali jsme je do závěru 15. století). Tím pádem byla interpretace funkce této věže více než zřejmá. V letošním roce jsme se věnovali spíše parkánové zdi, ačkoliv objekt „Panenské“ věže jsme nakonec vynechat nemohli. Obvodová zeď parkánu pochází podle stavebně historického průzkumu, který zde provedli v 90. letech minulého století T. Tomíček a J. Úlovec, z druhé poloviny 14. století a bránila jádro hradu až do konce století následujícího, kdy ji vystřídal vnější dělostřelecký opevnění. Měla výtečné obranné podmínky zejména pro flankování. Bohužel nestabilní skalní podloží a zub času se na ní podepsal do té míry, že bylo nutné její základy staticky zajistit. Před vlastními stavebními pracemi zde proto musel proběhnout archeologický výzkum, při kterém jsme zjistili několik významných skutečností: 1. parkánová zeď bránila hradní jádro ještě před tím, než zde došlo

nad hradní bránou k stavbě „Panenské“ věže. Síla této obvodové zdi se pohybovala kolem 1 metru. V souvislosti se záměrem vystavět do parkánové zdi nad přístupovou komunikací okrouhlou hlásku bylo nutné tuto zeď posílit. Její mocnost se zvětšila na 1,5 m a poskytla tak prostor pro severní základ okrouhlé věže. Bohužel absence datovatelných archeologických nálezů nám neumožňuje přesně určit dobu stavby jednotlivých prvků. Předběžně můžeme tyto stavební aktivity datovat do poloviny až druhé poloviny 14. století.